

Бугас В. В., кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-економіки та туризму, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

e-mail: mega.bugas@ukr.net

Бугас В. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

e-mail: vbugas@bigmir.net

Лисиця Р. Р., магістр кафедри менеджменту, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

Шкуринська К. П., магістр кафедри менеджменту, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

Роль та значення інвестиційно-інноваційних процесів для підприємств

Особливого значення інвестиційно-інноваційні процеси набувають у країнах з ринковою економікою. Ринкові відносини з їхньою жорсткою конкуренцією ставлять більшість існуючих підприємств перед необхідністю зміни виробничого апарату, технологічних змін, упровадження конкурентоспроможних наукомістких виробництв, управлінських нововведень за рахунок енергійної інвестиційно-інноваційної діяльності. Інноваційна модель економіки має бути обрана як стратегія розвитку держави. Зазначено, що розвиток вітчизняної економіки, підвищення конкурентоспроможності промислової продукції українських підприємств неможливо забезпечити без здійснення інвестицій в інноваційну сферу. З'ясовано, що інноваційні процеси відіграють важливу роль в успішному розвитку підприємств та держави загалом, адже від рівня цих процесів залежить їх економічний та фінансовий стан. В умовах постійної конкурентної боротьби за споживача та ринки збуту продукції підприємства повинні постійно впроваджувати інновації, удосконалювати та розробляти нові вироби, впроваджувати ноу-хау і використовувати прогресивні технології, системи управління та реалізації продукції, що виводить їх на новий рівень розвитку, приводить суспільство до зростаючого прогресивного розвитку економіки. Фінансування інновацій дає поштовх та розвиток підприємства в майбутньому і набуває все більшого значення в ринкових умовах господарювання. Зазначено, що такий підхід дозволить економіці країни перейти до високих технологій.

Ключові слова: інновації; інвестиційно-інноваційні процеси; управління інноваційною діяльністю; ноу-хау; наукомісткі виробництва; конкурентна боротьба.

Buhas Valery, Candidate of Economics, Professor, Professor of the Department of Business Economics and Tourism, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, Ukraine

Buhas Vasyly, Candidate of Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, Ukraine

Lysica Rostislav, Master the Department of Management, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, Ukraine

Shkurinska Caterina, Master the Department of Management, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, Ukraine

The Role and Importance of Investment-Innovation Processes for Enterprises

Abstract. *The investment-innovation processes are of particular importance in the countries with a market economy, one of these countries is Ukraine. Market relations, with their rigid competition, place most of the existing enterprises in the face of the need to change the production apparatus, technological changes, the introduction of competitive high-tech industries, managerial innovations through vigorous investment and innovation activities.*

Purpose. *Therefore, the innovative model of the economy is chosen as a strategy for state development. Today, the development of the domestic economy, increasing the competitiveness of industrial products of Ukrainian enterprises cannot be ensured without investing in the innovative sphere. Innovation processes play an important role in the successful development of enterprises and the state as a whole, because their economic and financial conditions depend on the level of these processes.*

Results. *The chosen theme is very relevant, significant and shows the rigidity of constant competition for the consumer and markets of products, enterprises must constantly innovate, improve and develop new products, introduce know-how and use advanced technologies, systems of management and sales of products, which brings them to a new level of development, leads the society to a growing progressive development of economics. Financing innovation gives the impetus and development of the company in the future and becomes more and more important in the market conditions of management.*

Conclusions. *Only such an approach will allow the country's economy to move to high technology. We note that the level of implementation of innovations at domestic enterprises remains insufficient. Current investment and innovation activity of enterprises is presented only at the initial stage of its development, it requires the increase of state participation and support in the financial and organizational spheres.*

Keywords: *innovation; investment-innovation processes; innovative activity management; know-how; high-tech production; competitive struggle.*

JEL Classification: *A 20, F 02, F 12, G 31*

Постановка проблеми. Для сьогодення розвиток вітчизняної економіки, підвищення конкурентоспроможності промислової продукції українських підприємств неможливо забезпечити без здійснення інвестицій в інноваційну сферу. Інноваційні процеси відіграють важливу роль в успішному розвитку підприємств та держави загалом, адже від рівня цих процесів залежить їх економічний та фінансовий стан. Обрана тема є досить актуальною, значущою та такою, що показує жорсткість постійної конкурентної боротьби за споживача та ринки збуту продукції, підприємства повинні постійно впроваджувати інновації, удосконалювати та розробляти нові вироби, впроваджувати ноу-хау і використовувати прогресивні технології, системи управління та реалізації продукції, що виводить їх на новий рівень розвитку, приводить суспільство до зростаючого прогресивного розвитку економіки. Фінансування інновацій дає поштовх та розвиток підприємства в майбутньому і набуває все більшого значення в ринкових умовах господарювання. Лише такий підхід дозволить економіці країни перейти до високих технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем інноваційної діяльності підприємств займалися вчені-економісти, починаючи з робіт Й. Шумпетера. Фундаментальний аналіз інвестиційних процесів у ринкових умовах проведено у працях Д. Йоргенсона, Дж. М. Кейнса, Л. Койка, В. Міта, І. Фішера. В Україні ця проблема розробляється багатьма вітчизняними вченими, про що свідчать роботи В. П. Александрової, О. М. Алімова, О. І. Амоші, І. М. Грищенка, С. І. Дорогунцова, М. І. Іванова, М. Ю. Коденської, І. І. Лукінова, Л. В. Левковської, О. М. Паламарчука, А. А. Пересади, С. Ф. Покропивного, А. І. Сухорукова, А. В. Череп, Д. М. Черваньова, М. Г. Чумаченка, Г. А. Швиданенка, В. Я. Шевчука. У цих працях розроблено окремі аспекти проблеми інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Формулювання цілей дослідження. Основним завданням є аналіз впливу інвестиційно-інноваційної діяльності на зростання економічної ефективності діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Теперішній стан розвитку суспільства все більш привертає увагу органів державної влади та власників приватних підприємств до проблем інвестиційно-інноваційного розвитку. Лобас І. В. зазначав: «В умовах суттєвого загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, найбільші шанси на мінімізацію втрат та швидке відновлення економічних показників матимуть насамперед ті країни, яким вдалось побудувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл зокрема» [6].

Однак, на практиці часто зустрічаються ситуації здійснення інвестиційної діяльності тими підприємствами, профіль яких є не інноваційним, «що згодом деформує та руйнує структуру національної економіки, гальмує та консервує її, оскільки розвиток жодної системи не може відбуватися на основі застарілого технологічного устрою. Без інноваційного напрямку інвестицій не може відбутися становлення якісно-кількісного економічного зростання в країні» [1]. Все це викликає необхідність дослідження всіх аспектів утворення інноваційної діяльності як головної ланки в економіці країни.

Інновації та інвестиції тісно пов'язані між собою та не можуть функціонувати одна без одної. Фінансовий успіх кожного з інноваційних проектів – це перш за все співвідношення показника фінансової віддачі до початкової інвестиції, а практично кожен інноваційний проект можливо розглянути як інвестиційний, головною метою якого є отримання фінансового результату - прибутку. Опираючись на дане твердження, для розуміння сутності економічної категорії «інвестиційно-інноваційна діяльність» доцільно дослідити сутність понять, їх взаємозв'язок та відмінності: «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність». Так, для категорії «інвестиційна діяльність» найпоширеніше тлумачення – це комплекс заходів і дій фізичних і юридичних осіб, які інвестують свої кошти для одержання фінансового результату – прибутку [4].

Об'єктами інвестиційної діяльності згідно з законом України є: новоутворені та ті, що реконструюються, основні фонди, а також обігові кошти в усіх галузях економіки; цінні папери (акції, облігації та ін.); цільові грошові фонди; науково – технічна продукція та інші об'єкти власності; майнові права та права на інтелектуальну власність.

Суб'єктами інвестиційної діяльності є :

- держава та її інститути;
- підприємства, господарські товариства та корпорації;
- фінансово – кредитні установи;
- функціональні учасники інвестиційного процесу [3].

В залежності від того як організований інноваційний процес залежить якість реалізованих нововведень. Інновації характеризуються вищим технологічним рівнем, кращими споживчими якостями товарів або послуг, у порівнянні із попереднім продуктом.

Основні об'єкти інноваційної діяльності – інтелектуальні продукти, новітні знання, програми і

проекти, виробничі процеси і обладнання, інфраструктура виробничого процесу, обладнання, організаційні рішення адміністративного, комерційного, виробничого характеру, які значно покращують структуру і якість виробництва, соціальної сфери, сировина, способи її видобутку чи переробки, збутовий механізм, механізми формування споживчого ринку. Суб'єктами інноваційної діяльності виступають юридичні або фізичні особи України, фізичні і юридичні особи-іноземці, особи без громадянства, об'єднання осіб, що провадять в Україні інноваційну діяльність, залучають інтелектуальні або майнові цінності, вкладають кошти (власні або запозичені) в реалізацію інноваційних проектів в Україні [2].

На основі вищенаведеного та для надання більш повної характеристики категорії «інвестиційно-інноваційна діяльність» проведемо порівняльний аналіз понять «інноваційна діяльність» та «інвестиційна діяльність» (табл. 1).

Таблиця 1 Порівняльна характеристика інвестиційної та інноваційної діяльності

Інвестиційна діяльність	Інноваційна діяльність
Спільні риси:	
Спрямованість на отримання результату, одержання доходу або іншого соціально-економічного ефекту. Правова основа – функціями держави виступає регулювання та керування процесами розвитку, суб'єкти та об'єкти інвестиційно-інноваційної діяльності розвиваються згідно законів та правових актів України. Системна категорія –потребує системного підходу в управлінні та показує певні процеси; Термін вкладання коштів проект характеризується різною тривалістю.	
Відмінні риси:	
Вкладення коштів у розвинені (традиційні) сфери діяльності	Впровадження проектів у сфери діяльності різні за рівнем розвитку
У кризові періоди діяльність обмежується	Сприяє подоланню кризового етапу в діяльності підприємства
Інвестиції без інновацій обмежені в часі та обсягах	Впровадження інновацій збільшує потреби в інвестиціях
Здійснюється при мінімальних ризиках	Генерує високий рівень ризику не виконання проекту та втрати інвестованих коштів
Низький або середній рівень	В умовах успішної реалізації –надприбуток

Джерело: систематизовано авторами на основі [1; 3; 4; 6;]

Аналіз проведеного порівняння дає можливість стверджувати, що велика роль у стимулюванні інвестиційно-інноваційної діяльності відводиться державі та політиці, яку вона проводить у цій сфері, адже, по-перше, формує правові засади ведення інвестиційно-інноваційної діяльності, а по-друге, впливає на зниження рівня ризиковості впровадження інновацій.

Для розв'язання проблем управління інвестиційно-інноваційною діяльністю необхідно виділити такі стратегічні напрями:

- адаптація інноваційної системи України до умов глобалізації та підвищення її конкурентоспроможності;

- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- переорієнтація системи продукування інновацій на ринковий попит і споживача;

- створення привабливих умов для авторів інновацій, стимулювання інноваційної активності підприємництва;

- ліквідація «розпорошення» коштів і концентрування фінансів на основних інноваційних напрямках;

- застосування системного підходу в управлінні інноваційним розвитком у галузі промисловості та інформатизацію суспільства [7].

Слід зазначити, що ефективне управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства забезпечується рядом принципів.

Виокремлюють такі основні принципи здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності:

– науковості – інвестиційно-інноваційна діяльність здійснюється відповідно до науково обґрунтованих організаційно-економічних передумов та методичних засад, а в процесі організації та управління нею мають ураховуватися об'єктивні закономірності та домінуючі тенденції розвитку соціально-економічних процесів, встановлені науковими дослідженнями;

– динамічності – безперервне ритмічне здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності забезпечує динамічне економічне зростання підприємства відповідно до поставлених цілей та інтересів зацікавлених осіб;

– компромісності – гармонізація та врахування інтересів та нормативних вимог зацікавлених сторін – державних органів влади, власників підприємств, менеджерів, бізнес-партнерів, працівників підприємства тощо;

– адаптивності – передбачає необхідність оперативного реагування організації на динамічні зміни в зовнішньому економічному оточенні та внутрішньому середовищі з метою забезпечення сталого функціонування та фінансового розвитку, ресурсної рівноваги у виробничо-фінансовій діяльності та розвитку взаємовідносин з бізнес-партнерами;

– самоорганізації – передбачає наявність достатнього рівня організаційних та економічних ресурсів для забезпечення сталого функціонування всіх елементів підприємства як відкритої соціально-економічної системи, а також забезпечення ресурсопотоку й обміну із зовнішнім економічним оточенням у процесі інвестиційно-інноваційної діяльності;

– саморегуляції – потребує організації локальної нормативної бази, а також оптимальної побудови організаційно-управлінської структури, які будуть здатні створювати оптимальні умови для протікання інвестиційно-інноваційного процесу, вчасно виявляти та реагувати на відхилення, які виникають, оперативно їх коригувати відповідно до цілей і завдань самої інвестиційно-інноваційної діяльності та завдань стратегічного економічного розвитку підприємства [5].

Ефективна система управління інвестиційно-інноваційною діяльністю, організована з урахуванням вище наведених напрямків, створює основу для швидких темпів зростання підприємства, досягнення ефективних кінцевих результатів інноваційної діяльності і зростання його ринкової вартості та заохочення потреб підприємства

Висновки. В результаті проведеного дослідження було порівняно визначення економічних категорій «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність», досліджено їх взаємозв'язок та відмінності, визначені основні напрями здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності. Проведений аналіз та порівняння цих двох категорій надали можливість стверджувати, що велику роль у стимулюванні інвестиційно-інноваційної діяльності відіграє держава та державна політика у цій сфері, оскільки вона, по-перше, формує правові засади ведення інвестиційно-інноваційної діяльності, а по-друге, може впливати на зниження ризиковості впровадження інновацій.

Підкреслимо, що недостатньо високим також залишається рівень впровадження інновацій на вітчизняних підприємствах. Сучасна інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств представлена лише на початковому етапі свого розвитку, вона потребує збільшення державної участі та підтримки фінансової та в організаційній сферах.

Література:

1. Борщ Л. М. Інновації та інвестиції в реальному секторі економіки: перспективи розвитку / Л. М. Борщ // Економіка ринкових відносин. – 2008. – № 2. – С. 44–51.
2. Бугас В. В. Підходи до управління інтелектуальною власністю на підприємстві / В. В. Бугас // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 12. – С. 165–169.
3. Про інвестиційну діяльність : закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47, С.646.
4. Інноваційні ресурси господарського розвитку : [монографія] / За ред. В. М. Гриньової. – Х. : ХДЕУ, 2013. – 464 с.
5. Колесніченко В. Ф. Визначення сутності категорій нововведення, інновація, інноваційна діяльність та інноваційний процес / В. Ф. Колесніченко // Економіка розвитку. – 2005. – № 4 (36). – С. 100–107.
6. Лобас І. В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики України [Електронний ресурс] / І.В. Лобас // Державне управління : теорія та практика. – К. : ДВНЗ Національна академія управління при президенті України, 2011. – № 2. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf>
7. Малицький Б. А. Стан, проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України / Б. А. Малицький, А. С. Попович // Економіка ринкових відносин. – 2008. – № 1. – С. 65–75.

References:

1. Borsch, L. (2008). Innovations and Investments in the Real Economic Sector: Prospects for Development. *Ekonomika rynkovykh vidnosyn*, 44–51 [in Ukrainian].
2. Buhas, V. (2011). Approaches to the management of intellectual property in the enterprise. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, 12, 165-169 [in Ukrainian].
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991). About investment activity (Act Order No. 1560-XII, September 18). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-13> [in Ukrainian].
4. Hryn'ovoi, V. M. (2013). *Innovatsijni resursy hospodars'koho rozvytku* [Innovative resources of economic development]. Kharkiv: KhDEU [in Ukrainian].
5. Kolesnichenko, V. F. (2005). Determination of the essence of innovation categories, innovation, innovation activity and innovation process. *Ekonomika rozvytku*, 4(36), 100-107 [in Ukrainian].
6. Lobas, I. V. (2011). Features of innovation and investment policy of Ukraine. Retrieved from <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf> [in Ukrainian].
7. Malys'kyj, B. A. & Popovych, A. S (2008). Status, problems and prospects of innovation development of the Ukrainian economy. *Ekonomika rynkovykh vidnosyn*, 1, 65-75 [in Ukrainian].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License